

Урок мовленнєвого розвитку. Есе на тему «Що робить мене щасливим (щасливою)» з використанням складнопідрядних речень

Вправа
«Асоціативне мислення»

Опис. На уроці мовленнєвого розвитку перед виголошенням промов пропонуємо виконати вправу «Асоціативне мислення», яка допоможе розібратися в темі, а також ознайомить із методикою використання асоціативного мислення та розвитку креативних можливостей. Під час вправи кожен учень створює власну візуалізацію поняття «щастя», яка згодом трансформується у промову «Що робить мене щасливим (щасливою)». Упродовж уроку всі візуалізації учнів об'єднуються у групову візуалізацію поняття «щастя», яка складається із двох частин: одна — зі збігами асоціацій, друга — з унікальними визначеннями. Це виводить нас на тему спільних поглядів (стереотипів) і нестандартності мислення.

Учень має знати

- » основні види складнопідрядних речень.

Учень має розуміти

- » будову складнопідрядних речень: межі головної та підрядної частин, кількість частин.

Учень має вміти

- » конструювати складнопідрядні речення різних видів і вводити їх у текст;
- » правильно інтонувати складнопідрядні речення.

Вправа «Асоціативне мислення»

Мета

- » розвинути образне, асоціативне мислення та креативні здібності.

Уміння і навички з інфомедійної грамотності

- » соціальна толерантність: протидія стереотипам.

Що необхідно підготувати до уроку

- » невеликі аркуші для заміток (на кожного учня по 10 шт.);
- » матеріали для кріплення аркушів до дошки (магніти, клейка стрічка, кнопки тощо).

РОЗКАЖІТЬ. На уроці мовленнєвого розвитку ви виступатимете на тему «Що робить мене щасливим (щасливою)». Промова має містити складнопідрядні речення і належати до жанру есе.

Для приміток:

Визначальними рисами есе є «незначний обсяг, конкретна тема, подана в підкреслено вільному, суб'єктивному її тлумаченні, вільна композиція, парадоксальна манера мислення тощо» [3].

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням підготуватися до промови, виконавши вправу.

Завдання:

1. Напишіть не замислюючись на маленьких аркушах 10 слів, які першими спадають на думку, коли чуємо слово «щастя» (кожне слово — на окремому папірці). Може бути використано слова будь-якої частини мови, а також словосполучення. Ці слова можуть указувати на предмети, явища, ознаки, дію тощо.

Час на виконання — 1–2 хвилини.

ПОЯСНІТЬ. Те, що першим спадає на думку, коли ми про щось говоримо (наразі йшлося про щастя), називається **асоціацією**. Асоціації пов'язують між собою різні слова (поняття).

ПРИМІТКА. Перед виконанням першого пункту **ПОПЕРЕДЬТЕ** учнів, що ці папірці потім будуть загальнодоступні для всього класу, тому не варто писати на них дуже особисті речі, якими учні не хочуть ділитися з іншими.

2. Розкладіть папірці з асоціаціями перед собою, спробуйте поєднати їх у групи. Не обов'язково, щоб усі асоціації були поєднані між собою. Можуть бути і відокремлені, не поєднані. Асоціації однієї групи розміщуються поруч, групи між собою та одиничні папірці — на певній відстані. Те, що вийшло, можна назвати візуалізацією власного розуміння поняття щастя.

Час на виконання — 2–3 хвилини.

Для приміток:

3. Дивлячись на візуалізацію поняття щастя, продумайте власний виступ на тему «Що робить мене щасливим (щасливою)». У виступі має бути використано всі асоціації, записані на папірцях. Тривалість виступу — 30–45 секунд (або 5–8 речень, серед яких обов'язково мають бути складнопідрядні речення).

Час на виконання — 2–3 хвилини.

- 4. Папірці з асоціаціями розкладіть у тій послідовності, в якій ви згадуватимете їх у промові.
- 5. Під час промови можете демонструвати аудиторії папірці з власними асоціаціями.
- 6. Папірці з асоціаціями можна вивісити на дошку. Учитель під час промови, після озвучування асоціації, може забирати папірець і прикріплювати його до дошки (залежно від типу дошки може бути використано магніти, клейку стрічку, кнопки тощо). Хтось із учнів може бути помічником. Також, якщо учень достатньо вільно почувається і здатен не тільки розповідати, а й виконувати певні дії, він сам може, розповідаючи, закріплювати папірці на дошку.

ПРИМІТКА. Якщо буде вибрано останній, найскладніший, варіант, то у вчителя буде можливість говорити про те, як має поводитися доповідач, який використовує візуалізацію у власній промові (наприклад: не можна повертатися до аудиторії спиною; під час прикріплення папірця необхідно стояти збоку, не втрачаючи контакту з аудиторією).

7. Кожен наступний доповідач додає власні асоціації на дошку. Якщо трапляється повтор, то папірець кріпиться на або під уже вивішену асоціацію.

Після виголошення усіх промов на дошці буде розміщено візуалізацію поняття щастя групи.

ЗАПИТАЙТЕ. Чи хоче хтось висловитися щодо групових асоціацій до слова «щастя», підсумувати презентовану візуалізацію?

Якщо ні, то **ПІДСУМУЙТЕ.** Зверніть увагу на повторювані асоціації, їх можна представити за частотою (від найбільш повторюваних до найменш). **НАГОЛОСІТЬ**, що спільні асоціації вказують на однаковий хід думок, певний стереотип.

ЗАПИТАЙТЕ. Як, на вашу думку, сформувався цей стереотип (дитячі казки, розповіді батьків, книжки, фільми, реклама на телебаченні тощо)? (Учні можуть казати, що щастя для них — це сім'я, свобода, здоров'я, смачна їжа, безпека, друзі, домашні тварини тощо. Тут важливо допомогти учням замислитися, чому саме ці речі чи поняття вони вважають утіленням щастя: чи це щось, що вони насправді переживають, або просто щось, що вони бачили на телебаченні? Щастя не однакове для всіх, і люди можуть бути щасливими поза стереотипним розумінням щастя. Стереотипне щастя може зовсім не збігатися з інтересами чи потребами певної людини, та нам потрібно поважати її вибір, як-от не мати сім'ї або заводити домашніх тварин тощо.)

Зі слів асоціативного ланцюжка **ЗАПРОПОНУЙТЕ** скласти складнопідрядні речення з різними видами підрядності. Кількість слів може варіюватися на розсуд учителя (у середньому від п'яти до десяти). Завдання можна ускладнити, запропонувавши написати короткий твір на довільну тему, у якому потрібно використати складнопідрядні речення, складені зі слів асоціативного ланцюжка.

Для приміток:

 ПРИМІТКА. Асоціативні вправи дуже добре транслюють емоційний стан людини. Учитель для виконання домашнього завдання може запропонувати будь-які слова. Це можуть бути слова, ситуативно пов'язані з проблемами учнів тощо.

Можливий перелік слів: весна, школа, Україна, батьки, навчання, понеділок, земля, річка, небо, зброя, безпека/небезпека, поле, радість, мова, толерантність, жінка, чоловік, діти тощо.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

СЛОВНИК

Есе (фр. *essai*, букв. — спроба) — жанр філософської, публіцистичної літератури (прози), для якого характерна вільна форма авторського викладу, трактування проблеми [1].

Публіцистика — рід літератури, що висвітлює актуальні проблеми сучасності; сукупність літературних творів цього роду [2].

Для приміток:

ДЖЕРЕЛА

1. Сучасний словник іншомовних слів : близько 20 тис. слів і словосполучень / уклад. : О. І. Скопенко, Т. В. Цимбалюк. — К. : Довіра, 2006. — 790 с.
2. Словник української мови : Т. 8 : Природа-Ряхтливий / ред. тому : В. О. Винник [та ін.]. — Київ : Наук. думка, 1977. — 927 с.
3. Теорія літератури : підручник для студ. філол. спец. вищ. закладів освіти / О. А. Галич [та ін.] ; наук. ред. О. А. Галич. — Київ : Либідь, 2001. — 486 с.
4. Умные родители — гениальный ребенок / Т. Бьюзен ; пер. с англ. С. Э. Борич. — 3-е изд. — Минск : Попурри, 2017. — 463 с.

АВТОРКА: Вікторія Гридчина

ВІВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Матеріали розроблені в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.

Для приміток:

Area with horizontal dotted lines for taking notes.

Для приміток:

A large area of the page is filled with horizontal dotted lines, providing space for writing notes.